

GYVIEJI ARCHYVAI

Lietuvos teatrinės kultūros puoselėtoja ir ugdytoja

Elena Savukynaitė

Aktorė, režisierė, teatro pedagogė – taip pavadinta Varėnos viešojoje bibliotekoje parengta paroda, skirta Elenos Savukynaitės 70-osioms gimimo metinėms paminėti. Parodoje apžvelgiama E. Savukynaitės biografija, jos kūrybinė veikla. Didžiąją parodos dalį sudaro fotografijos iš asmeninio E. Savukynaitės albumo, kuriose įamžinti jos sukurti vaidmenys teatre, režisuoti spektakliai, jaunieji aktoriai, kurių pedagoge ji buvo. Deja, į parodą nedaug telpa: neįdėsi nei visų nuotraukų, nei aktorės parašytų straipsnių, nei visų žurnalų bei laikraščių, kuriuose rašoma apie E. Savukynaitę. O juo labiau į parodą neįdėsi ir nepaprasto Elenos gebėjimo duoti ir dalintis, rūpintis ir mylėti...

Šį pasaulį Elena Savukynaitė išvydo 1945 m. rugsėjo 18 d. Lazdijų raj., Vainiūnų kaime. Po kelių metų Savukynų šeima persikėlė į Varėną. 1950–1961 metais būsimoji aktorė bei režisierė mokėsi Varėnos 1-joje vidurinėje mokykloje. 1961–1963 – Varėnos 1-osios mokyklos mokytoja. 1963–1967 metais mokėsi Lietuvos valstybinėje konservatorijoje, kur įgijo dramos aktorės kvalifikaciją. Tais pačiais metais E. Savukynaitė išvyko dirbti į Kauno teatrą dramos ir pantomimos aktore. Kauno dramos teatre

aktorė sukūrė Julinką N. Ostrovskio „Pelningoje vietoje“, Diną – M. Volodino „Valentinas ir Valentina“ ir kt. vaidmenis. Ypač prasmingas ir įdomus E. Savukynaitės kūrybinio darbo etapas – Kauno teatro pantomimos trupė, kuriai vadovavo iš Rygos į Lietuvą atvykęs Modris Tenisonas. Pantomimai aktorė atidavė

penkerius gyvenimo metus. E. Savukynaitė buvo viena ryškiausių trupės aktorių. Tokie vaidmenys kaip „Moteris“ spektaklyje „Ecce homo“, Flora „Sapnų sapnuose“, Ragana – „Saugokit peteliškę“ ilgam įstrigo žiūrovų širdyse ir atmintyje. Teatralai žino ir aukštai vertino bei vertina milžinišką E. Savukynaitės darbą propaguojant ir įdiegiant dramos spektakliuose pantomimos elementus.

Kauno pantomimos teatre Elena susipažino su aktoriumi Edgaru Savickiu, atžiauvusiu iš Rygos dirbti Kauno pantomimoje. Sukūrė šeimą. Kai gimė pirmagimis Henrikas, teko persikvalifikuoti: iš pantomimos aktorės Kauno teatre ji tapo Valstybinės konservatorijos dėstytoja Vilniuje. Dėstė scenos judesį ir fechtuotę. Nuo 1974 – Valstybinės konservatorijos Klaipėdos fakultetų dėstytoja. Dėstė vaidybą ir režisūrą įvairių specialybių studentams: būsimiems aktoriams, būsimiems mokytojams, liaudies teatrų režisieriams, dzūkų tarmė – būsimiems etnologams. Per tuos metus statė studentiškus spektaklius Mokomajame teatre. Ryškiausi – B. Zlotnikovo „Komanda“ ir R. Blaumano „Siuvėjų dienos Silmačiuose“.

E. Savukynaitė dirbo liaudies operoje – pastatė Miliokerio operetę „Vargšas

studentas“ ir Openbacho operą „Hofmano pasakas“, vadovavo dviem režisieriumi Povilu Gaidžiu parengė kelias teatro aktorių laidas. Vaidino ir kine. Kino mėgėjai tikriausia prisimena Lietuvos kino studijoje režisieriaus A. Aramino sukurtą filmą „Kai aš mažas buvau“, kuriame E. Savukynaitė sukūrė Tinos personažą.

Mokslinėje metodinėje veikloje E. Savukynaitė dalyvavo nuo 1976 m. Skaitė pranešimus katedroje, sudarinėjo scenos judesio ir šokio programas studentams. Nuo 1986 m. skaitė metodinius pranešimus mokslinėse konferencijose.

1995 m. už aktyvią pedagoginę, kūrybinę, mokslinę veiklą E. Savukynaitėi suteiktas pedagoginis docento vardas.

2001 m. dienos šviesą išvydo E. Savukynaitės knyga „Lietuvos pantomima“.

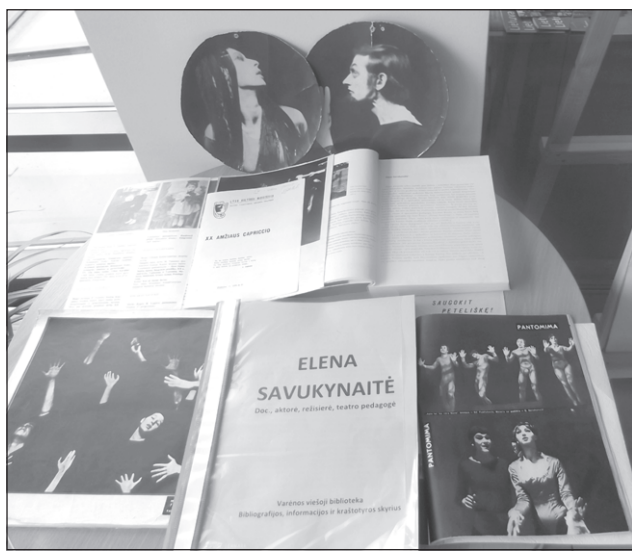
Varėniškiai Eleną Savukynaitę pažįsta kaip Dalios Tamulevičiūtės profesionalių teatrų festivalio komisijos narę. 2014 m. festivalio uždarymo renginyje už pagalbą organizuojant festivalį E. Savukynaitė buvo apdovanojama ženklu „Dalios žvaigždė“.

2014 m. gruodžio mėnesį E. Savukynaitė dalyvavo Varėnos viešosios bibliotekos renginyje „Teatro uždangą atskleidus“, kuriame ji kalbėjo apie kraštiečius aktorius ir režisierius, su kuriais mokėsi, dirbo, bendravo arba buvo jų dėstytoja. Ypač įdomiai pasakojo apie D. Tamulevičiūtę, su kuria jai teko mokyti toje pačioje Varėnos vidurinėje mokykloje, studijuoti viename kurse Lietuvos konservatorijoje ir bendrauti visą gyvenimą.

Parodoje eksponuojama E. Savukynaitės knyga „Lietuvos pantomima 1967–1972 metais“ (2001), kuri supažindina skaitytoją su pantomimos menu. Parodos stende rasime žurnalus „Kultūros barai“ (1968, Nr. 10), „Nemunas“ (1967, Nr. 8; 1970, Nr. 3), laikraščio „Vakarų ekspresas“ puslapius, kuriuose rašoma apie E. Savukynaitės šeimą, vaidmenis, pedagoginę veiklą. Stende pateikiamas Elenos Savukynaitės meninių, kūrybinių, mokslinių ir kitų darbų sąrašas bei literatūros apie E. Savukynaitę sąrašas. Eksponuojama knyga „Patirčių realizmas. Dalios Tamulevičiūtės kūrybinės biografijos studija“, kurioje E. Savukynaitė pasakoja apie draugystę su D. Tamulevičiūte.

Dėkojame aktorei ir režisieri E. Savukynaitėi už pagalbą ruošiant parodą.

Parengė
Laimutė CIBULSKIENĖ
Varėnos viešosios
bibliotekos bibliografė

Merkinėje vyks Europos paveldo dienoms skirtas renginys

Rugsėjo 18-20 dienomis, kaip ir kasmet trečiąjį rudens savaitgalį, visoje Lietuvoje bus minimos Europos paveldo dienos, o šių metų tema – „Paveldėkime savo ateitį“

Mūsų rajone Europos paveldo diena bus minima rugsėjo 18 d. Merkinėje. Renginys prasidės 10 val. prie Merkinės kraštotyros ir genocido muziejaus. Jo metu bus suorganizuota pažintinė ekskursija po Merkinės miestelį, ekskursijos tema – „Dingęs miestas“. Norintys gauti daugiau informacijos apie renginį ir vykti užsakytu autobusu iš Varėnos, turi registruotis tel.: (8 310) 3 20 25 pas Architektūros ir kraštotvarkos skyriaus vyr. specialistą Saulių Korocejų (vietų kiekiš ribotas).

Šia iniciatyva, atsižvelgiant į kiekvienais metais pasirenkamą temą, norima atkreipti visuomenės dėmesį į šalia mūsų esantį kultūros paveldą, atskleidžiant jo vertes ir išsaugojimo svarbą. Renginių metu kartu su miestų ir rajonų savivaldybėmis, įvairiomis švietimo ir mokslo įstaigomis, bendruomenėmis, kultūros paveldo objektų valdytojais, bus bandoma „prakalbinti“ Lietuvos valstybingumą atspindinčius kultūros paveldo objektus visoje Lietuvoje, bus galimybė susipažinti su kitomis kultūros vertybėmis, istoriniais pastatais, kurie kol kas dar nėra prieinami visuomenei, arba jų istoriją, fundatoriai, priežastys, lėmusios jų atsiradimą konkrečiose vietovėse yra mažiau žinomos ir nagrinėtos.

Filosofas, doc. dr. Naglio Kar-delio žodžiais tariant, suvokti paveldą ne kaip našta, bet kaip iššūkį ir įkvėpimo šaltinį. Straipsnyje, skirtame 2015 m. Europos paveldo dienoms, jis rašo: „Paveldas reikalauja iš mūsų tapti tikrais piliečiais. Piliečiai yra žmonės, kurie mato save pačius kaip valstybės dalį ir visa, kas yra valstybėje, jos teritorijoje – tiek dvasinėje, tiek fizinėje – priima kaip savasties elementą. Todėl, jei tau nepriklauso Trakų ar Gedimino pilis ar koks kitas kultūros paveldo objektas, jei nesi jo savininkas tiesiogine prasme, nereiškia, kad nesi moraline prasme investavęs į šį kultūros objektą. Jei esi tikras pilietis, turi jaustis šeiminku. Ir tada savo žvilgsniu gali apžvelgti visą Lietuvą:“

ir Dubingius, ir Trakus, ir Vilnių, ir Kernavę, juos matyti kaip savo dvasinę teritoriją. Tuomet suformuojamas visiškai kitoks santykis su savo valstybe, todėl svarbu, kad mes suvoktume save kaip šeiminkus, kaip paveldėtojus. Manymas, kad paveldas neatsiperka ir tik eikvoja investicijas, yra paremtas ydinga prielaida, jog paveldas yra užkrauta prievolė, o ne mūsų visų dvasinis turtas. Tokią klaidingą nuostatą įmanoma pakeisti tik paveldą pradėjus sieti ne tik su praeitimi, bet ir su ateitimi“.

Rūta AVERKIENĖ
Varėnos rajono savivaldybės
administracijos
Dokumentų ir ryšių
su visuomene skyriaus
vyr. specialistė

Permaina gyvenimo

Iš Mardasavo kilusi ir iki 101 metų amžiaus gyvenusi garsiojo liaudies dainininko ir pasakotojo Petro Zalansko sesuo, dabar jau šviesaus atminimo Ieva Zalanskaitė-Turonienė (mirė prieš porą metų) savo ranka yra parašiusi keletą sąsiuvinių atsiminimų apie įvykius mūsų krašte nuo pat lenkų okupacijos. Dukters Birutės Turonytės-Burienės dėka nemažai tų atsiminimų ištraukę apie Mardasavą ir jo apylinkių gyvenimą iki 1939 metų jau esam publikavę „Merkių krašte“, o dabar I. Zalanskaitės-Turonienės rankraštis pasakoja, kas gi vyko vėliau...

Sekmadienis

Mes su Stasiuliu (mama taip vadino ir aš vadinu) važiuavom į Rudnios bažnyčią. Stasiulis arklį gražiai iššukavo, uždėjo barškulius jam ant kaklo – reiškė, kad jaunavedžiai pirmą kartą važiuoja į bažnyčią. Mūs arklis gražus ir geras, tai tik skamba, lekiam kaip paukštės greitai. Būtinai, kad jaunamartė išiveizdėtų: bažnyčioje eina pro zakristiją, kad kunigas pas altorių pašventintų, o nok altoriaus – pereiti į bažnyčią, kur visi žmonės.

Kepu duoną

Kai reikėjo pirmą duoną marčiai iškepti, anyta atnešė duonkubilį (vadino džieskali), miltų, vandens, rūgštaus pieno. Miltai buvo labai geri, gražiai sumalti. Aš užmaišiau, pastatiau, kad parūgtų. Labai gražiai išaugo, parūgo. Rytą jau gerai išminkiau, pastačiau, kad išaugtų. Anyta pečių pri-kūreno, padariau kepalus (bakanus), sudėjau pečių, labai išaugo, kaip pyragas iškepė labai gerai, gražiai ir gardžiai. Visa šeima gyrė valgydami. Man labai linksma, kad taip pasisekė iškepti. Mano anyta ėjo Rudnion į bažnyčią, paėmė

duonos, o kai ėjo namo su moteriom, tai pavaišino mano kepta duona, pasakė, kad marčios kepta. Visos pagyrė, sakė – bus gera gospadinė, kad taip moka duoną kepti.

Grybai pradėjo dzygti

Dar pievos visos nenušienautos, o grybai pradėjo dzygti. Stasiuliu nėra kada grybauti, reikia šienauti, gyvulių daug, reikia daug pašaro.

Aš noriu grybaut, tik viena nežinau miškų. Mama sako: jūs abi su Veruti grybaukit, ir Verutei liepė nepalikti manęs. Kai miške biskį paeinam, Verutė nok manęs pasislepia ir, kai šaukiu, neacišaukia, nenori man parodžyc, kur grybijos. Aš vaikščiojau ir ten, ir ten, jos neradau, ji man neatsiliepia. Liūdna pasidaro. Prisimenu savo seserę Anelkulį. Kaip grybaudamos susitarėm, kur eisime viena, kur kita. O čia jau kitaip – nori, kad neparneštai ir nežinotai, kur eiti, kur grybijos. Kai einam namo, tai ji tada pasirodo.

Mama pečių kūrena, visi susirenkam ir Stasiulis šienavęs parėjęs klausia, kaip sekėsi grybauti. Pasakiau – gerai, tik dar miško nepažįstu. Bet ir mama,

ir Stasys sako, kad moku grybaut, parnešiau daugiau už Verutę. Aš nei Stasiuliu, nei mamai nesakiau, kad mani palieka, pasislepia ir neatsišaukia. Aš suprantu – kai pasakysiu Stasiulį, jis manęs neleis grybauti ir barsis Verutę. Tai aš ir grybaunu viena. Nieko nenoriu susitikt, kai užmatau žmogų, arti neinu, pasitraukiu toliau, kad nepažintų ir nesijuoktų, kad Turonio marci viena vaikšto po mišką svetimam krašte.

Vieną kartą žiūrau, taip greitai eina senis su kašele ir baltom apatinėm kelnėm. Aš inlindau jaunam miškelin, pasislėpiau, kol jis praėjo. O žiūrau, kad po pušelyte – baravykas. Gerai išvaikščiojau ir radau daugiau. Pjaustulius paslėpiau po samanom ir pasižiūrėjau, kad tropyčiau vietą kitą kartą ateiti. Nuo to laiko visada nuclidavau ir rasdavau karvais kokį dvidešimt ar daugiau. Pjaustulius visada slėpiau ir pati, kai užmatau žmogų. Pasislepiu, kad nežinotų, kad šičia dygsta baravykai, ir niekada su tuščiu kašiku nepareidavau.

Tęsinys. Pradžia Nr. 68, 70

Parengė
Diana ZUBAVIČIENĖ